LUPTELE MUNCITORIMII ROMÂNE DIN IANUARIE—FEBRUARIE 1933

M. C. STĂNESCU

După apariţia şi afirmarea proletariatului ca clasă, luptele sociale şi politice ale poporului român au cunoscut o continuă creştere. În perioada de după crearea Partidului Comunist Român, ele au luat amploare şi au devenit mai combative.

Una dintre cele mai importante bătălii de clasă, cu adînci consecinţe pentru viitorul mişcării muncitoreşti din România, care a ridicat pe o treaptă înaltă tradiţiile revoluţionare ale proletariatului român, au constituit-o luptele muncitoreşti din ianuarie-februarie 1933, organizate şi conduse de către Partidul Comunist Român.

Luptele muncitoreşti din ianuarie-februarie 1933 îşi au izvorul în marile acţiuni revoluţionare din perioada crizei economice — începînd cu Lupeni 1929 şi continuînd cu grevele, demonstraţiile şi manifestaţiile proletariatului din 1931 şi 1932, desfăşurate în numeroase centre din Bucureşti, Valea Prahovei, Transilvania, Moldova, din porturile României, — în numeroasele revolte ţărăneşti, în creşterea acţiunilor protestatare ale maselor largi de funcţionari, meseriaşi, mici comercianţi, ale unor importante contingente de intelectuali.

Căutînd să iasă din marea criză a anilor 1929—1933, clasele exploatatoare au adoptat un şir de măsuri cu grave consecinţe pentru condiţiile de viaţă şi de trai ale maselor de la oraşe şi sate. S-a recurs la concedierea masivă a muncitorilor şi a salariaţilor publici, la scăderea repetată a salariilor, la sporirea masivă a impozitelor de tot felul; au fost aplicate drastice măsuri de reprimare a luptelor muncitoreşti; prin împrumuturile externe contractate s-a accentuat dependenţa ţării faţă de capitalul străin, a fost prejudiciată suveranitatea naţională.

Politica reacţionară, antipopulară a cercurilor guvernamentale din România acelor ani a dus la ascuţirea deosebită a contradicţiilor sociale, la intensificarea luptei de clasă ce avea să se manifeste cu o deosebită forţă la sfîrşitul anului 1932 şi începutul anului 1933. Întreaga ţară a fost cuprinsă de o efervescenţă revoluţionară cu larg caracter de masă; au avut loc un şir neîntrerupt de greve ale proletariatului din Bucureşti, Valea Prahovei, Valea Jiului, Reşiţa, Galaţi, Buhuşi, Cluj, Braşov, Anina, Constanţa, Arad, Brăila, Timişoara, Gheorghieni, Turnu Severin, Satu Mare ş.a., răzvrătiri locale ale ţăranilor, acţiuni de protest ale învăţătorilor, pensionarilor, meşteşugarilor, funcţionarilor, ale tuturor celor ce simţeau urmările crizei. În cadrul acţiunilor revoluţionare purtate de oamenii muncii în anii crizei economice, un loc de seamă îl ocupă eroicele lupte ale ceferiştilor şi petroliştilor din 1933.

Aceste bătălii de clasă au fost precedate de o muncă perseverentă a partidului comunist în vederea realizării unităţii de acţiune a muncitorimii ceferiste şi petroliste, care se impunea cu deosebire în condiţiile creşterii acţiunilor de masă.

În scopul pregătirii şi organizării marilor bătălii de clasă, la Conferinţa pe ţară a reprezentanţilor muncitorilor ceferişti — care a avut loc la 20 martie 1932 — a fost creat Comitetul Central de acţiune al ceferiştilor. Secretar al C.C. de acţiune a fost ales Gheorghe Gheorghiu-Dej — care acţiona din însărcinarea C.C. al P.C.R. Comitetul Central de acţiune a stabilit legături strînse cu muncitorii din principalele centre feroviare din ţară; membrii săi au participat nemijlocit la alegerea comitetelor de acţiune regionale, locale, pe ateliere, organe ale frontului unic al muncitorimii ceferiste, alcătuite din muncitori comunişti, social-democraţi, socialist-independenţi sau fără de partid [1].

Măsuri pentru consolidarea organizaţiilor de partid şi crearea de comitete de acţiune pe bază de front unic a luat P.C.R. şi la întreprin-

[1] Arhiva C. C. al P.C.R., fond 5, dosar 946, filele 177—183, 508—510, fond 68, dosar 6157, fila 153.

▶

https://biblioteca-digitala.ro

derile petroliste de pe Valea Prahovei, la sfîrşitul anului 1932 şi începutul lui 1933.

În ianuarie 1933, guvernul naţional-ţărănist anunţă cea de-a treia «curbă de sacrificiu». În urma chemării partidului comunist de a se respinge prin luptă revoluţionară acest nou atac al burgheziei şi moşierimii, sub diferite forme, s-au ridicat la luptă mii şi mii de oameni ai muncii din întreaga ţară. În fruntea lor s-au situat muncitorii ceferişti şi petrolişti. Zilnic, în atelierele C.F.R. aveau loc mitinguri, consfătuiri, adunări unde se discuta cu ardoare despre începerea luptei hotărîte la Atelierele «Griviţa» — Bucureşti, «Nicolina» — Iaşi, Atelierele din Cluj, Galaţi, Paşcani, Oradea, Timişoara etc[2].

La 28 ianuarie şi 31 ianuarie au loc greve demonstrative ale muncitorilor ceferişti de la Atelierele «Griviţa», în urma refuzului direcţiei de a li se satisface doleanţele. Cu acest prilej au stabilit un program de revendicări, cerîndu-se sporirea salariului cu 20%, recunoaşterea comitetelor de fabrică etc[3].

În aceste zile au intrat în luptă şi muncitorii petrolişti de la «Astra Română» şi «Româno-Americană», cărora li s-au alăturat mii de oameni ai muncii de la «Orion», «Unirea», «Dorobanţul», precum şi un mare număr de şomeri din Ploieşti. Ei cereau anularea concedierilor, respectarea contractului de muncă, recunoaşterea dreptului reprezentanţilor aleşi de muncitori de a participa la rezolvarea revendicărilor lor[4].

Lupta muncitorilor petrolişti a fost condusă de către Comitetul judeţean de partid, al cărui secretar era Gheorghe Vasilichi. La organizarea acestor lupte au mai participat: Avramescu Tănase, Nicolaescu Constantin, Mănescu Constantin, Moraru Mihai şi alţii.

Faţă de refuzul guvernului de a satisface revendicările lor, la 2 februarie, în front unic de luptă, muncitorii de la «Griviţa» au declarat o nouă grevă, ocupînd atelierele. La chemarea organizaţiei P.C.R. din Atelierele «Griviţa», în rîndurile căreia activau Chivu Stoica, Doncea Constantin, Popa Dumitru, Mardare Constantin, Bîgu Vasile, Tudor Alexandru, Bucurescu Nicolae, Hulubescu Traian, Zimniceanu Nicolae, Ioniţă Ion, Ionescu Vasile, şi alţii, numeroşi muncitori ai Capitalei au venit la porţile Atelierelor «Griviţa» pentru a se solidariza cu greviştii. De teamă ca lupta să nu se extindă în ţară, guvernul s-a văzut nevoit să accepte satisfacerea principalelor revendicări[5].

După 2 februarie, cercurile guvernamentale au declanşat un nou şi puternic atac împotriva clasei muncitoare, cu scopul de a înăbuşi avîntul revoluţionar al proletariatului şi a anula concesiile făcute prin acceptarea revendicărilor ceferiştilor şi petroliştilor. În urma instaurării stării de asediu, în noaptea de 4 spre 5 februarie, sediile organizaţiilor muncitoreşti au fost închise, ziarele revoluţionare legale suspendate, iar muncitorii revoluţionari şi conducătorii lor urmăriţi şi arestaţi.

Pentru încetarea terorii şi obţinerea revendicărilor proprii, similare cu cele ale ceferiştilor de la «Griviţa», în zilele de 13 şi 14 februarie au intrat în grevă feroviarii din Cluj şi Iaşi. Alte acţiuni greviste s-au desfăşurat concomitent în centre ca Galaţi, Timişoara, Paşcani, Oradea. Prin aceste acţiuni greviste, clasa muncitoare a făcut, de fapt, o breşă adîncă în sistemul stării de asediu.

În noaptea de 14 spre 15 februarie, în întreaga ţară au fost arestaţi aproape 1 600 de comunişti şi simpatizanţi ai partidului, numeroşi membri ai organelor de front unic, care au stat în fruntea luptei pentru cucerirea revendicărilor maselor. Însă aceste măsuri represive n-au intimidat muncitorimea feroviară. La chemarea comitetului de fabrică, în dimineaţa de 15 februarie, 8 000 de feroviari de la Atelierele «Griviţa», dînd un minunat exemplu de unitate proletară, curaj şi eroism au intrat din nou în luptă. Ei cereau înlăturarea stării de asediu, eliberarea celor arestaţi, libertate pentru activitatea sindicatului C.F.R. şi a comitetului de fabrică, respectarea tuturor revendicărilor obţinute la 2 februarie. La sunetul sirenei, care făcea cunoscut populaţiei Capitalei că ceferiştii au intrat din nou în luptă, peste 12 000 de oameni: membri ai familiilor

[2] Arhiva C. C. al P.C.R., fond 1, inv. 8, dosar 111, filele 3–13; dosar 112, filele 75–77; dosar 121, fila 171; Arhivele statului Iaşi, dosar 1678, dosar 12, fila 193; Arhiva Tribunalului orăşenesc Cluj, secţia IV, dosar 2134/1933, filele 10–12; «Vocea Galaţilor", nr. 4463, din 19 ianuarie 1933.

[3] Arhiva C. C. al P. C. R., fond 96, dosar 3728, filele 77, 151, 161, 163, 188–197; fond 5, dosar 938, filele 312–314.

[4] Arhiva C. C. al P. C. R., fond 5, dosar 807, filele 77, 79, 92, 99, 100, 189; fond 79, dosar 7595, filele 3, 4, 8; dosar 7606, filele 4, 6, 93, 99.

[5] Arhiva C. C. al P.C.R., fond 5, dosar 946, filele 119–122, 233–299, 520–521; «Dimineaţa» din 4 februarie 1933.

https://biblioteca-digitala.ro

greviștilor, muncitori de la aproape toate întreprinderile Capitalei, funcționari, intelectuali, studenți au înconjurat uzinele «Griviția», exprimîndu-și solidaritatea lor cu eroicii luptători feroviari. În acele zile eroice de 15—16 februarie 1933, mii și mii de oameni ai muncii, vîrstnici și tineri, înfruntînd cu un admirabil curaj poliția și armata, au stat în preajma bravilor luptători greviști[6].

Cercurile guvernante au reprimat sîngeros greva de la Atelierele «Griviția», dar uriașul ecou produs de măreața luptă a ceferiștilor, de pilda lor eroică în rîndurile poporului muncitor de la orașe și sate, nu a putut fi înăbușit. Mărturie stau nenumăratele acțiuni de solidaritate și sprijin material dat luptătorilor de la «Griviția», de oameni ai muncii provenind din cele mai diferite pături sociale, de pe întreg cuprinsul țării.

Procesele de la București, Craiova, Iași și Cluj, înscenate de clasele exploatatoare conducătorilor muncitorilor ceferiști și petroliști, au devenit unul din evenimentele centrale ale vieții politice din România anilor 1933—1934.

« *Luptele de clasă din perioada crizei economice, și mai ales luptele din ianuarie-februarie 1933* — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — *au constituit un moment de o deosebită importanță în istoria mișcării muncitorești, au avut o profundă înrîurire asupra vieții politice și sociale din România. Ele au dat o puternică lovitură claselor exploatatoare, au frînat ofensiva capitalului împotriva drepturilor economice și politice ale oamenilor muncii* »[7].

În condițiile în care clasele exploatatoare, guvernanții României de atunci duceau o politică de aservire a țării marilor monopoluri străine, iar norul negru al fascismului creștea tot mai amenințător pe plan internațional, proletariatul din țara noastră s-a manifestat cu putere în viața politică a țării ca cea mai înaintată clasă socială, ca principala forță în lupta pentru o viață mai bună a tuturor oamenilor muncii, pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice, pentru apărarea independenței și suveranității naționale, dovedind astfel înalta sa conștiință politică, devotamentul său neclintit pentru cauza poporului muncitor, patriotismul său fierbinte.

În cursul și în urma luptelor din februarie, partidul comunist s-a legat strîns de detașamentele de bază ale clasei muncitoare. El s-a întărit prin intrarea în rîndurile sale a celor mai combative și mai revoluționare elemente proletare.

Luptele din ianuarie-februarie au îmbogățit experiența partidului cu noi metode și mijloace în dezvoltarea legăturilor sale cu diferite pături sociale. Aceasta s-a vădit în anii următori prin crearea unui șir de organizații legale cu caracter progresist, democratic, antifascist, prin extinderea legăturilor și influenței P.C.R. în masele largi ale poporului.

Eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști au prilejuit o puternică afirmare a solidarității forțelor muncitorești și democratice pe plan internațional. Numeroase mitinguri, demonstrații, proteste colective și individuale au fost organizate în țări ca: Franța, Cehoslovacia, U.R.S.S., Polonia, Bulgaria, Grecia, Ungaria, Austria, Finlanda, Anglia, Elveția, Spania, Belgia, Portugalia etc. Ecoul lor a ajuns în America, Africa, Asia, Australia.

Aceste mărețe evenimente ale istoriei mișcării muncitorești au făcut și fac obiectul a numeroase lucrări de cercetare. Articole și studii privind luptele duse de clasa muncitoare în perioada crizei din anii 1929—1933, și în special cele din ianuarie-februarie, au fost publicate de-a lungul anilor în reviste ca: « Lupta de clasă », « Studii », « Revista arhivelor » ș. a.

Amplul lor ecou internațional a fost prezentat de A. Deac și Gh. Matei în lucrarea « Februarie 1933 — Ecoul internațional al eroicelor lupte ale ceferiștilor și petroliștilor », apărută în anul 1967.

Luptele ceferiștilor și petroliștilor purtate în anul 1933 sînt oglindite prin documente și reproduceri în: Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România, în Muzeul militar central, Muzeul de istorie a Municipiului București, Muzeul Procesul luptătorilor ceferiști și petroliști; iunie — iulie 1934, din Craiova, Muzeul de istorie dinBrașov, ca și Muzeul petrolului de la Ploiești.

[6] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 1, dosar 116, vol. II, filele 4—6, 232—233; fond 5, dosar 966, filele 158, 167—172; dosar 973, fila 133; dosar 1005, fila 30; fond 68, dosar 6174; filele 77—78; dosar 6176, filele 24—27, 57; « Scînteia » nr. 4, din 15—28 februarie 1933; « Dimineața » nr. 9389, din 17 februarie 1933.

[7] Nicolae Ceaușescu, *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, Editura politică, București, 1966, p. 39.

https://biblioteca-digitala.ro